

Огляди, рецензії, повідомлення

IX Conferentia Investigatorum Musicae Popularis Russiae Rubrae Regionumque Finitimarum (Leopolis, 1990 – 1998 – 2010)

24-25 вересня 2010 року у Львові відбулася чергова IX Конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель. Такі зустрічі мали би проводитися щорічно (що, зрештою, і тривало від 1990 до 1998 року), однак із різних причин конференція розпочалася із дванадцятилітнім запізненням – зате в знаковий ювілейний рік, який ознаменовує двадцятирічний період з часу започаткування цього заходу. Саме такі важливі дати – 1990, 1998, 2010 – й були винесені в назву.

У цілому проведення конференції – одна з непересічних в історії української етномузикології подій, вагомість якої зумовлена як тим, що ініціаторами виступають провідні осередки в ділянці етномузикології – Кафедра музичної фольклористики та Науково-дослідна лабораторія музичної етнології Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, так і всіма званою скерованістю львівської трибуни етномузикознавців на європейські високі наукові стандарти. Принагідно варто сказати, що досвід проведення восьми попередніх конференцій сам собою вже є присутньою сторінкою в розвитку української етномузикології, про що свідчать актуальність та подальша практична об'єктивізація задекларованих ідей. У цьогорічному заході взяло участь понад тридцять учасників – відомих етномузикологів не лише з України (яка теж представлена доволі розмаїто – Львів, Київ, Рівне, Івано-Франківськ, Ужгород, Борислав), а й з-за її меж – з Польщі (Люблін, Варшава) та Сполучених Штатів Америки (Г'юстон).

За традицією кожна з конференцій дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель присвячена одному з діячів фольклористики, родом з окреслених у назві теренів. Так, запланований на 1998 рік захід мав бути приурочений до соті річниці з дня смерті відомого фольклориста Івана Колесси. Отож, цю конференцію розпочато зі Слова про Івана Колессу, яке виголосив професор Богдан Луканюк.

Варто зауважити, що логіка розвитку конференційного заходу традиційно передбачала двоетапну структуру. Перший „заочний” етап мав відбуватися як відкрите листування учасників конференції через електронні

пошти (e-mail). Справа в тому, що за усталеною схемою львівської етномузикологічної конференції препринти доповідей та повідомлень оприлюднювалися у повних авторських версіях на веб-сайті конференції до її початку. Відтак із напрацюваннями дослідників можна було ознайомитися задовго до „очної“ зустрічі. Окрім того, в е-листах можна було ставити питання до авторів запропонованого наукового матеріалу та сподіватися на відповіді. Такі листи, а також репліки авторів доповідей, за задумом організаторів, мали бути надіслані також іншим учасникам конференції та сприяти широкому обговоренню тієї чи іншої проблеми. На жаль, певна інерційність українського наукового середовища, його консерватизм та настороженість до Інтернет-ресурсів завадили уповні втілити такий цікавий та потенційно продуктивний задум у життя. Багато учасників дійсно ознайомилися із науковими статтями через Інтернет до офіційного відкриття конференції, проте зав'язати жваву дискусію у віртуальному просторі Інтернету усе ж не вдалося. Сподіваємося, однак, що така практика обов'язково приживеться надалі та розширить наукові комунікативні можливості, що зрештою вплине на невтішний стан інформації про українську етномузикологію за кордоном.

„Очний” етап відбувався за звичною схемою упродовж двох днів – оптимального, як показує досвід, терміну для плідної спільної роботи. Він включав денні засідання, на яких обговорювали по три доповіді на кожному. Оскільки свої напрацювання дослідники не зачитували, а лише тезисно окреслювали, вивільнявся час для колективного осмислення того чи іншого явища, що й надало конференції того неповторного живого та водночас камерного характеру.

Мабуть, є логіка в тому, що конференція протікає в єдиному руслі, не розгалужуючись на секційні вузькотематичні потоки. За такого формату кожне явище, обговорюване з точки зору неоднакових напрямів та методів вивчення фольклору, набуває по-новому проблемного звучання та разом необхідної стереоскопічної цілісності. Водночас існує те, що завжди об'єднувало та й сьогодні продовжує об'єднувати тематичне розмаїття цього проекту, – це актуальність усіх проголошених проблем у сучасній етномузикології.

Перше денне засідання розпочав Юрій Рибак, доповідь якого була присвячена одній із цікавих та присутніх сторінок мандрівної лірницької традиції західнополіського регіону – життєвій долі та творчій „майстерні” талановитого лірника Івана Власюка. Також у цій частині конференції мали слово Ярослав Бодак, який коротко окреслив музичні особливості лемківських трудових пісень-діалогів у контексті часово-просторових, гендерних, вікових, функціональних тощо прикмет побутування таких творів. Мелотипологічну картину вокального репертуару весільного жанрового циклу, який побутує в селах етнографічного району Вороняки, що на сході Львівської області, окреслив Антоній Поточняк.

Друге денне засідання відкрила Лариса Лукашенко, представивши жанрово-типологічну характеристику підляських пісень, які записав відомий краєзнавець, етнограф та фольклорист Іван Ігнатюк. „До джерел” повернула конференційне русло Ірина Довгалюк, виклавши історію формування та сьогочасне наповнення чималої галицької колекції фонографічних валиків.

Про Етнолінгвістичний архів Інституту філології Університету ім. Марії Кюрі-Скłodовської, зокрема про історію створення, способи транскрибування та каталогізації фольклорних матеріалів, їхні географічні, жанрові та зрештою кількісні характеристики, розповіла Беата Максимюк-Пацек (Beata Maksymiuk-Pasek) у співавторстві з професором Єжи Бартмінським (Jerzy Bartmicki) й Анною Міхалець (Anna Michalec), які не змогли взяти безпосередню участь у конференції.

Вечірні засідання відбувалися у форматі тематичного та вільного круглих столів. У межах тематичного круглого столу осмислено проблеми музично-етнографічної транскрипції. Обговорення розпочалося з презентації широкому загалу основоположної праці Отто Абрагама та Еріха М. фон Горнбостеля, яку переклав з німецької Андрій Вовчак з редакційною допомогою Богдана Луканюка. Розмову навколо питань музичного транскрибування продовжив польський колега Збігнев Єжи Пшерембські (Zbigniew Jerzy Przerembski), ознайомивши присутніх із проблемами транскрипції народної музики, задекларованими на сторінках польських етномузикологічних досліджень. Василь Коваль висвітлив історію становлення та основні досягнення в цій же галузі української теоретичної думки. Своє бачення сутності т. зв. „аналітичного методу нотування”, запропонованого свого часу російським етномузикологом Євгенієм Гіппіусом, виклав у своїй доповіді Богдан Луканюк.

У межах вільного круглого столу учасники конференції обговорювали основні положення повідомлень про макро- та макрорівні східнослов'янської мелоареалогії (Ірина Клименко), про початки збирацької діяльності Львівської консерваторії, зокрема про експедицію Ярослава Шуста 1954 року (Ліна Добрянська), про єдиний наявний нині в українському етномузикознавстві зразок мелодії царинної пісні з Перемишльщини, задокументований у 1976 році (Михайло Мишанич), а також про рецензію Володимира Гошовського, помилково видану серед наукових праць Станіслава Людкевича (Володимир Пасічник), і про досі незнану в нас рецензію Валеріана Батка на „Волинські народні пісні” Філарета Колесси (Богдан Луканюк). Усі зацікавлені могли також ознайомитися із препринтом наукової доповіді про хрестильний жанровий цикл на Надсянні (Роман Скобало), яку, на жаль, не вдалося обговорити на засіданні через відсутність доповідача. Натомість учасники мали приємність заслухати не заявлений попередньо виступ Агати Кусто (Agata Kusto) про дослідження народної інструментальної музики на Люблінщині.

Майже всі доповіді звично супроводжувалися представленням аудіо- та відеозаписів (навіть особисто наспівуваними „ілюстраціями”), демонстрацією карт польових досліджень, аналітичних схем, таблиць і графіків, що унаочнювали та поживлявали інформативно насичені повідомлення. Палкі дискусії продовжувалися й поза рамками засідань, віддзеркалюючи той комунікативний чи апробативний голод, на який страждає сьогочасна етномузикознавча наука в Україні.

Важливо, що лише після активного обговорення, а відтак доопрацювання своїх доповідей автори зможуть опублікувати їх у збірникові. З відео- та фотоматеріалами конференції, а також подальшими інформаціями про неї можна ознайомитися на її офіційній Інтернет-сторінці <https://sites.google.com/site/09cimp>, що теж є певною новацією, співзвучною з часом.

Свого часу зрушивши у західному регіоні музично-фольклористичний науковий процес із мертвої точки, організатори заходу сьогодні обмірковують подальшу долю свого дітища, вбачаючи його майбутнє в розширенні територіальних, теоретико-методологічних, інформаційно-технологічних горизонтів.

Надія Пастух.